

Usmeritve okolju in naravi prijaznejšega vzdrževanja zelenic v okolici stavb UL

Zelenice so skupaj z drevnino in grmovnicami v okolici javnih stavb pomemben del zelene infrastrukture mesta. Nedavno je bil pojem kakovostne zelenice čimvečkrat nizko pokošena, poravnana travnata »preproga«, ki dosti več kot naučene predstave o idealu goste, enakomerno zelene trate ne zadovoljuje. Z ustreznim upravljanjem z zelenicami okrog stavb lahko dodamo vrednost tem površinam kot mesto varovanja nekaterih segmentov urbane biodiverzitete, manj intenzivna oskrba pa tudi zmanjšuje okoljski odtis in hrup. Tako oskrbovani segmenti zelenic so lahko tudi mesto informiranja zaposlenih in študentov o alternativnih, okolju in naravi prijaznejših načinih vzdrževanja urbane zelene infrastrukture.

Glavne usmeritve za naravo prijaznejšo in bolj trajnostno oskrbo zelenic so naslednje:

Spremembe režima košenj

Zmanjšamo število košenj v sezoni rasti travne ruše, saj to zmanjšuje porabo goriva in s tem emisije onesnažil in toplogrednih plinov. Manj je tudi hrupa. Prilagoditev temu so deloma lahko električne kosilnice. Z daljšim časom brez košnje je več možnosti preživetja večje palete rastlin in živali, med slednjimi posebej členonožcev.

Ni potrebe, da so prve košnje v sezoni opravljene že v aprilu. Dopustimo cvetenje spomladanskih rastlin in kosimo prvič šele v maju. Košnja naj poteka na višjo višino (7 do 10 cm). Manj pogosto košena zelenica z višjo travno rušo razvije gostejše korenine in je odpornejša na poletno sušo, večji pa ima tudi učinek senčenja tal in s tem večji potencial zniževanja učinka mestnega toplotnega otoka. Slednje dodatno okrepimo, če na zelenico sadimo višje rastoče trajnice ali grmovnice.

V senčnih predelih (npr. na severni strani stavb) zaradi pomanjkanja svetlobe košnjo opravljamo še redkeje, lahko tudi le enkrat letno, le toliko da preprečimo zaraščanje z drevjem in grmovjem, če je to neželeno.

Krepitev urbane biodiverzitete

Na zelenicah lahko vzpostavimo domači čebeli, divjim opraševalcem in drugim živalskim in rastlinskim vrstam ustrežnejše razmere za preživetje, s tem da prilagodimo košnjo in vzpostavimo (mikro)habitate za razmnoževanje, prezimovanje in prehranjevanje.

Na sredini večjih zelenic priporočamo vzpostavitev otokov - cvetočih travnikov, ki jih kosimo tako kot košene nižinske travnike v kmetijski rabi. Za vzpostavitev lahko uporabimo semenski drobir iz primernih travnikov ali ročno nabrana semena, kasneje pa se bodo ob ustrezni rabi avtohtone rastline same namnožile. Košnja na takih otokih je dva- do trikrat letna, po možnosti s prstasto kosilnico in odstranjevanjem odkosa s površine. Košnja s kosilnico-mulčerjem je za živalske organizme preveč agresivna, saj povzroča veliko smrtnost odraslih osebkov ali ličink, pokošeno zelinje pa tudi zastira travno rušo. Optimalno je, da so ti otoki primerno označeni, da se skozi leta pojavljajo na istih lokacijah, saj sicer vegetacija ne more slediti prehitremu spreminjanju režimov vzdrževanja. Prva košnja naj bo zakasnjena v drugo polovico junija, da rastline odcvetijo. Druga košnja bi sledila v avgustu, tretja, čistilna pa pred zimo. Odkos lahko zlagamo na kompostni kup pod drevje, kjer predstavlja prav tako habitat nekaterim vrstam živali.

Odsvetujemo pretirano grabljenje listja jeseni na zelenicah, posebej pa pod drevjem in grmovjem, saj je to listje vir hranil, habitat nekaterim vrstam talnih živali, vpliva pa tudi na strukturo tal in zadrževanje vode. Mikrohabitate lahko vzpostavljamo tudi ob živih mejah, kjer ne kosimo ostro ob živi meji, pač pa dopustimo mehkejši prehod proti zelenici.

Odstranimo invazivne rastline, tako tiste, ki so se spontano pojavile, kot tiste, ki so bile v preteklosti sajene kot okrasne (zelnate ali lesnate vrste). Tujerodne vrste dreves in grmov, ki se posebej pogosto pojavljajo v zasaditvah in se rade zasejejo v okolici so npr. veliki pajesen (posebej ženske rastline, ki semenijo), navadna pavlovnija, japonsko kosteničevje, Thunbergov češmin, ameriški javor, ameriški koprivovec, sivi dren, idr.

Zmanjšanje porabe vode, gnojil in pesticidov

Za zelenice, pa tudi nasade trajnic, grmov in dreves ne uporabljajmo namakanja, zlasti ne s pitno vodo. Prav tako ne uporabljamo gnojil, posebej ne mineralnih ter fitofarmaceutskih sredstev. Odpornost zasaditev in zelenic na okoljske razmere (npr. sušo in poletno vročino, na škodljive organizme) raje povečamo z izbiro ustreznih (čimveč avtohtonih) vrst rastlin ter z ustrezno oskrbo. Gnojila, fitofarmaceutiki, oprema za namakanje in drugo za oskrbo zelenja v mestih predstavljajo za nepridelovalne površine pretiran okoljski odtis.

Ozaveščanje javnosti

Okolju in naravi prijaznejše prakse vzdrževanja zelenic in drugega mestnega zelenja lahko vzbujajo nekaj odpora, saj prebivalci mesta pogosto niso vajeni pogleda na zelenico, ki lahko deluje neurejeno, če ni pokošena. Primerno informiranje o aktivnostih in učinkih teh bolj trajnostnih praks tako na prebivalce mesta kot na prostoživeče živali in rastline je zato ključno. Ozaveščanje izvajamo tako na mestu zelenic kot tudi v javnih občilih. Ciljamo na zaposlene na univerzi, študente pa tudi druge meščane.